

DIMITRIE ANGHEL - „Poetul florilor“ 16 IULIE 1872 - 13 NOIEMBRIE 1914

BALUL POMILOR

*Cu legănări abia simțite și ritmice, încet-încet,
Pe pajiștea din fața casei, caișii, zarzării și prunii,
Înveșmîntați în haine albe se clatină în fața lunii,
Stînd gata parcă să înceapă un pas ușor de menuet.
Se cată ram cu ram, se-nchină, și-n urmă iarăși vin la loc,
Cochetării și grații albe, și roze gesturi, dulci arome,
Împrăștie în aer, danțul acesta ritmic de fantome,
Ce-așteaptă de un an de zile minuta asta de noroc.(...)*

„Eu mi-alesesem lumea florilor, căci în lumea lor mi-am petrecut copilăria. Mi-aduceam aminte de grădina minunată unde am trăit, de murmurul sonor al șipotului, de freamătul arborilor, de toată risipa de petale ce o împrăștie vântul” este mărturisirea care i-a sugerat lui Nicolae Iorga supranumele acordat acestui dedicat poet, după ce a publicat întâiul său volum de „Poezii și proză” și sub care a rămas cunoscut - „poetul florilor”.

Poet, prozator și traducător, Dimitrie Anghel s-a născut în anul 1872, 16 iulie, în satul Cornești, comuna Miroslava, unde se aflau moșia și conacul familiei: tatăl Dimitrie Anghel (n. 3 sept. 1833 - m. 31 iulie 1888), mama Erafilia Leatus (n. 10 oct. 1845 - m. 10 ian 1879), grecoaică foarte cultivată, cunoscătoare a limbilor engleză, franceză și germană. A mai avut doi frați, Constantin și Paul, și o soră, Andreea. Constantin a studiat dreptul, luându-și licența și doctoratul la Paris, iar Paul a fost medic cu studii de specialitate tot la Paris.

Între 1879-1883 urmează școala primară la Institutul particular al lui Caracaș, apoi la Institutul pedagogic condus de Alexandru Lambrior.

Între 1883-1888 urmează gimnaziul la „Institutele Unite” din dealul Sărării (tulburat de boala tatălui și necazurile financiare ale acestuia, a rămas repetent în clasa a III-a). După moartea tatălui, fiii vând grădina, moșia și conacul de la Cornești, achită datoriile, iar cu banii rămași își continuă studiile.

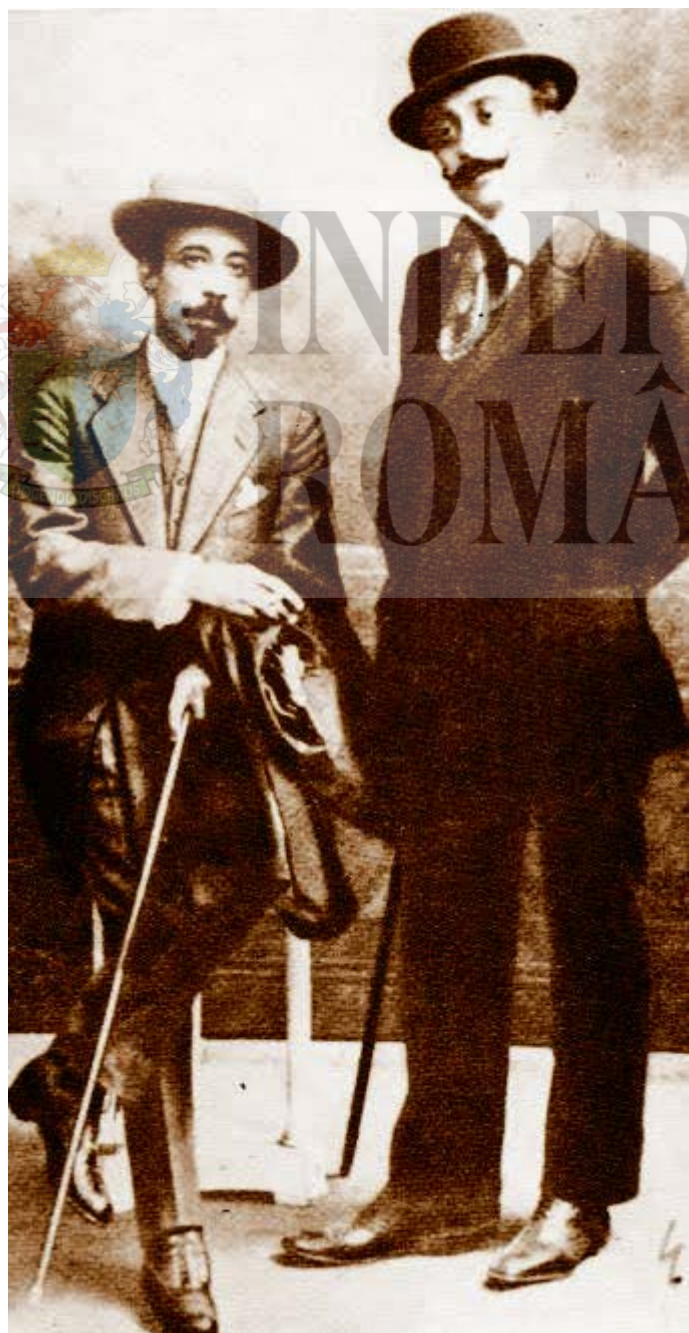
Dimitrie Anghel promovează clasa a III-a în 1889 la gimnaziul „Alexandru cel Bun” din Iași, unde se înscrie în clasa a IV-a, dar îl părăsește din cauza unui conflict cu Alexandru Bădărău, profesorul de franceză; este apoi elev al „Școalei de Bellearte” din Iași. Din 1891 rămâne singur și se dedică activității literare și celei politice (socialiste). Se află sub îndrumarea literară a lui N. Beldiceanu,

perioadă în care citește și scrie mult, astfel că în octombrie 1891 debutează în „Contemporanul” cu poeziile: „Plânset de greieri” și „Zâna codrilor de brad”.

În 1893 călătorește în Italia, unde se îmbolnăvește de febră tifoidă (la Roma), fiind îngrijit de poetul Ion Păun Pincio. În a doua parte a aceluiași an ajunge la Paris, unde se aflau frații săi, la studii, precum și sora lor, Andreea. Călătorește în țară, în Franța, Elveția, Spania și Italia. Între 1893-1894 colaborează la „Adevărul” și „Almanahul social democrat pe 1894”. Din acești ani, până în 1896 face parte din grupul socialist al românilor din Paris; în 1895 este ales în conducerea P. S. D. M. R.

Din octombrie 1898 până în aprilie 1899 stă în țară și publică traduceri din folclorul italian în „Adevărul de joi” și în „Pagini literare”. Revine la Paris, unde frecventează cafenelele literare ale simbolistilor și participă la întrunirile socialiștilor francezi.

Spre sfârșitul anului vine în țară și colaborează la „Pagini literare”, „Literatura și arta română”, „Cugetarea”. În aprilie 1900 se află din nou la Paris, unde se întâlnește și se împrietenește cu Șt. O. Iosif, care îi trimite lui Ion Bogdan, redactorul revistei „Convorbiri literare”, traduceri ale lui Dimitrie Anghel la creația poetului grec Moschus și câteva „Populare spaniole”, pe care I. Bogdan le publică în prestigioasa revistă.

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ
*Independența
prin Cultură*

În 1902 se întoarce definitiv în țară; își petrece vara împreună cu Șt. O. Iosif și alți scriitori la moșia din Dumbrăveni a lui Leon Ghica, unde este dezvelit un bust al lui Eminescu. Împreună cu Șt. O. Iosif, traduce 20 de poezii din lirica lui Paul Verlaine, care apar în „Sămănătorul” și „Convorbiri literare”.

Din septembrie 1902 începe colaborarea cu revista „Sămănătorul”, unde este introdus de prietenul său Șt. O. Iosif. În această revistă a semnat cu pseudonimele Fulga, Teofil Jianu, Măghiran, Rozmarin, Florin, V. Ieronim, apoi, sub acela de A. Mirea, colaborările cu Șt. O. Iosif. În 1903 apare volumul de versuri „Traduceri din Paul Verlaine”, de D. Anghel și Șt. O. Iosif, iar în 1905 apare volumul „În grădină”, editat de C. Juvara, prietenul poetului. Între 1905-1907 este funcționar la Constanța, Direcția administrării bunurilor Dobrogei, alături de Ion Minulescu, numiți de Iancu Păunescu. În 1906, D. C. Ollănescu-Ascanio prezintă Academiei Române raportul pentru premiera volumului „În grădină”, dar fără rezultat. Din noiembrie 1906 este cooptat în conducerea revistei „Sămănătorul”, după retragerea lui N. Iorga. În același an publică „Poezii” de Henrik Ibsen, traduse împreună cu Șt. O. Iosif (11 poeme).

Marea răscoală din 1907 va găsi ecou în poeziile „1907” și „Scrisoare deschisă a unui melc”, create împreună cu Iosif în „Caleidoscopul lui A. Mirea”. Împreună cu I. Minulescu publică în 1907, în „Viața literară și artistică” și în „Sămănătorul”, sub pseudonimul Gabriel Șutzu, traduceri din Ch. Guérin, H. Bataille, V. Hugo și Henri de Régnier, care vor apărea în volum în 1935.

Împreună cu Șt. O. Iosif scrie „Legenda funigeilor”, poem dramatic în trei acte, tot în 1907. În 1908, 13 aprilie și 28 aprilie, au loc consfătuiri în cadrul cărora se înființează „Societatea oamenilor de litere” al cărei președinte este Cincinat Pavelescu; G. Ranetti și D. Anghel sunt vicepreședinți, iar Șt. O. Iosif este bibliotecar.

În iulie 1908 îi apare comedia în versuri „Cometa”, creată în colaborare cu prietenul Șt. O. Iosif, comedie ce a fost reprezentată pe scenă din 1911 până în 1913.

În 1909 îi apare poemul istoric „Carmen Saeculare”, care este reprezentat pe scena Teatrului Național din București cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la Unire. În același an îi apare volumul de poezii „Fantazii”, apoi, în foiletonul ziarului „Ordinea”, apare romanul „Strigoii Carpaților” de Al. Dumas-tatăl, tradus de D. Anghel.

În 1909, în mai multe orașe din țară se comemorează 20 de ani de la moartea lui M. Eminescu, la care ia parte și publică poezia „Lui Eminescu” în volumul omagial alcătuit de Alex. Smeltz. Tot în 1909 este premiat de Academie cu premiul „Adamachi”, în urma raportului întocmit de D. Zamfirescu. Din septembrie 1909 a fost vicepreședinte al „Societății Scriitorilor Români”, al cărei președinte era Mihail Sadoveanu.

În ianuarie 1910 apare volumul al II-lea din „Caleidoscopul lui A. Mirea”, iar în aprilie-mai apare „Cireșul lui Lucullus”, proză scrisă tot în colaborare cu Șt. O. Iosif, volum ce va fi tradus în franceză în anii următori.

În februarie 1910 se inaugurează în locuința lui D. Anghel din clădirea Luvru de pe Calea Victoriei localul „Societății Scriitorilor Români”, care va fi distrusă de un cumplit incendiu în ianuarie 1911, în timp ce el se afla la Paris, cu Natalia Negru (Natalia Negru era din 1905 soția lui Șt. O. Iosif, pe care îl părăsește în 1910, devenind nevasta lui D. Anghel). „Societatea Scriitorilor Români” a pierdut în incendiu toată averea ei, iar lui D. Anghel i-a fost mistuită întreaga avuție - tablouri, manuscrise, printre care cel al romanului „Hyperion”, pe care n-a mai avut puterea să-l rescrie, deoarece, la întoarcere, a fost internat într-o clinică de boli nervoase. În mai 1911 îi apare cel mai valoros volum de proză, „Fantome”. Scrie împreună cu Victor Eftimiu „Ce e teatrul” - Prolog scris pentru Teatrul Național din Craiova. În octombrie este numit inspector al artelor în Ministerul Instrucțiunii Publice; mai fusese până atunci referent literar la Casa Școalelor.

În 1912 apare volumul de proză „Triumful vieții” - Fantazii și portrete”, iar la sfârșitul anului apare „Steluța- Fantazii și paradoxe”, ultimul său volum de proză. În anii 1912-1913 semnează cu pseudonimul Ola Canta versuri și proză scrise în colaborare cu Leon Feram, pe care le publică în „Flacăra” - revistă în care publică și poeziile „Gherghina”, „Balul pomilor”, „Puterea amintirii”, „Cântecul greierului”.

În noiembrie 1914 moare, fiind înmormântat la cimitirul Eternitatea din Iași. Dimitrie Anghel a fost un temperament romantic, pe care s-a grefat, nuanțat, influența parnasiană și cea simbolistă, păstrând, mai ales în primele poezii, muzica eminesciană. Bogata personalitate artistică a lui Dimitrie Anghel s-a prezentat și sub alt aspect în literatura noastră: verva umoristică, ironia fină, atitudinea mucalită și adesea zeflemitoare cu care trecea în revistă diferitele aspecte ale vieții.

În proza sa, lirismul cel mai prestigios și verva scânteietoare se alătură cronicii rimate nepretențioase, în care strălucesc asociații neprevăzute, umorul sănătos, fantezia abundentă și feericul scilpitor într-un joc de rime extraordinare și neologisme îndrăznețe.

O contribuție bogată a avut-o creatorul la evoluția prozei artistice românești prin poemele, portretele, amintirile și pamfletele sale din „Fantome”, „Oglinda fermecată”, „Kermesa”, „Agora modernă sau Arca lui Noe”, pentru care N. Iorga l-a numit „unul dintre marii virtuoși ai prozei românești”, iar T. Vianu, referindu-se la predilecția lui Anghel pentru „patosul tradițional al naturii” și pentru „obsesia sentimentelor strănii”, la „talentul cu care a întrebuițat neologismul”, vedea în contribuția lui D. Anghel în acest domeniu „o piatră de hotar în dezvoltarea stilistică a prozei mai noi”. Valoarea muzicală a prozei rezidă în timbrul interior, în decorurile de vis, în viziunea feerică și decorativă ce alcătuiesc o coloratură stranie, inedită, care îl singularizează în peisajul prozei noastre.

Au scris despre poet: Șerban Cioculescu - „Dimitrie Anghel. Viața și opera”, Silvia T. Bălan - „Opera literară a poetului D. Anghel”, Theodor Vârgolici - „Dimitrie Anghel” (monografie), Mihail Dragomirescu îngrijește editarea volumului „Poezii și proză” de D. Anghel, cu un cuvânt înainte de Valeriu Râpeanu.

Dimitrie Anghel a marcat în literatura română trecerea spre poezia și proza modernă, înțelegerea lui presupunând un gust literar rafinat.

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ

FLOAREA NECȘOIU

*Independența
prin Cultură*